

ΜΕ ΤΟΝ ΑΔΡΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΡΟ Παράδοση του Ιταλικού Στόλου

Αποσπάσματα από το βιβλίο **ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΤΟΝ
ΠΟΛΕΜΟ,**

του παλαιμάχου του Β' ΠΠ και Α' Μηχανικού του Α/Τ ΑΔΡΙΑ,
Υποπλοιάρχου τότε **Κωνσταντίνου ΑΡΑΠΗ Π.Ν.**

...Το συννεφιασμένο πρωί της 1ης Αυγούστου 1943 βρισκόμουν σε μια από τις αποβάθρες του λιμανιού της Αλεξάνδρειας, γεμάτη με στρατό και προσωπικό της αεροπορίας που, όπως κι εγώ, περίμεναν τη σειρά τους για να επιβιβαστούν στα οπλιταγωγά. Η επιχείρηση για την κατάληψη της Σικελίας είχε αρχίσει προ δύο εβδομάδων και συνεχιζόταν με σκληρές μάχες. Το Παλέρμιο είχε καταληφθεί στις 22 Ιουλίου από τους Αμερικανούς, που προχωρούσαν ανατολικά για την κατάληψη της Μεσσίνας, ενώ στις ανατολικές ακτές η 8η Στρατιά του Μοντγκόμερυ συναντούσε ισχυρή αντίσταση στην πεδιάδα της Κατάνης από τους Γερμανούς, που είχαν οχυρώσει με βαρύ πυροβολικό τους πρόποδες του όρους Αίτνα. Στην τσέπη μου είχα τη διαταγή της τοποθέτησης μου στον ΑΔΡΙΑ και μαζί μου μια ομάδα από δέκα ναύτες, που κι αυτοί πήγαιναν στο ίδιο πλοίο. Δεν είχαν περάσει παρά έξι μήνες αφότου είχα βγει από το Α/Τ ΠΑΝΘΗΡ, αλλά ήδη πήγαινα σ' ένα από τα πιο μάχιμα πλοία μας. Είχε παραδοθεί από τα Αγγλικά Ναυπηγεία πριν από ένα μόλις έτος, είχε ήδη δράσει στον Ατλαντικό, όπου βύθισε ένα Γερμανικό Υποβρύχιο και μετά τον κατάπλου του στην Αλεξάνδρεια, περί τα τέλη Απριλίου 1943, είχε ενταχθεί στον 22^ο στολίσκο Αντιτορπιλικών τύπου ΧΑΝΤ. Συμμετείχε ήδη στις επιχειρήσεις της Σικελίας, όπου μαζί με ένα Αγγλικό Αντιτορπιλικό είχε μια νικηφόρα συμπλοκή με Γερμανικές Τορπιλλάκατες.

Στις επιχειρήσεις της Σικελίας ήταν τότε στραμμένη η προσοχή όλου του κόσμου και ιδιαίτερα των Ελλήνων, που άρχισαν να βλέπουν το γλυκοχάραμα της λευτεριάς. Ήταν φυσικό λοιπόν να αισθάνομαι ιδιαίτερη υπερηφάνεια για τη θέση που τοποθετήθηκα, αφού θα μου επέτρεπε να ζήσω στο κύριο θέατρο των επιχειρήσεων και να λάβω περισσότερο ενεργό μέρος σ' αυτές. Είχα βαθύ το συναίσθημα του καθήκοντος σαν Έλληνας αξιωματικός, του οποίου η πατρίδα, αλυσόδετη κάτω από το πέλμα του πιο σκληρού κατακτητή στη μακραίωνη ιστορία της, περίμενε την απελευθέρωση, και η οικογένεια την απολύτρωση από τα βάσανα της σκλαβιάς και της πείνας. Σύμφωνα με τις οδηγίες που είχα, θα έβγαινα μαζί με τους ναύτες μου στο λιμάνι της Σικελίας, στο οποίο θ' αποβιβαζόταν και ο στρατός και από εκεί, με τη βοήθεια του Ναυτικού Διοικητή, θα προσπαθούσαμε να συναντήσουμε τον ΑΔΡΙΑ. Η περιπέτεια της αναζήτησης του πλοίου, σέρνοντας μαζί και τις αποσκευές μας, ομολογώ ότι δεν με ενθουσίαζε, αλλά ευτυχώς η τύχη μάς βοήθησε.

Η νηοπομπή είχε ξεκινήσει και χάρηκα με τη διαπίστωση αυτή, γιατί όταν μια νηοπομπή αρχίζει να οργανώνεται μέσα σ' ένα λιμάνι, κανείς απολύτως από τους επιβαίνοντες δεν ξέρει πότε ακριβώς θ' αποπλεύσει, ενώ μια και πατήσεις το πόδι σου σ' ένα από τα πλοία, δεν μπορείς να επικοινωνήσεις με την ξηρά. Θα παραμείνεις μέσα ασχολούμενος απ' το πρωί ως το βράδυ με γυμνάσια, οδηγίες κλπ. κι αυτό θα εξακολουθήσει όλες τις ημέρες μέχρις ότου δοθεί η διαταγή απόπλου. Όχι πως τέτοια γυμνάσια δεν υπάρχουν εν πλω, αλλά τουλάχιστον τότε δεν ζει κανείς και με τον εκνευρισμό της αναμονής. Γι' αυτό χάρηκα βλέποντας πως η περίοδος της αναμονής είχε τερματιστεί για μας και μάλιστα χωρίς να διαρκέσει περισσότερο από μια μέρα. Όταν όλα τα πλοία της νηοπομπής βγήκαν έξω από τον διάυλο, μπήκαν σε ορισμένο σχηματισμό, ενώ έξι Αντιτορπιλικά έκαναν γύρω τους ένα ισχυρό ανθυποβρυχιακό προπέτασμα. Δύο απ' αυτά ήταν Ελληνικά, ο ΚΑΝΑΡΗΣ και η ΠΙΝΔΟΣ, του ίδιου τύπου με τον ΑΔΡΙΑ, ένδοξα ήδη κι αυτά με τα κατορθώματά τους. Λίγες ημέρες νωρίτερα, ο ΚΑΝΑΡΗΣ είχε διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κατάληψη της Αυγούστας, και η ΠΙΝΔΟΣ μαζί με ένα Αγγλικό Αντιτορπιλικό, είχαν βυθίσει ένα Γερμανικό Υποβρύχιο και αιχμαλωτίσει μέρος του πληρώματος του.

Μερικά αεροπλάνα διώξεως πετούσαν επάνω απ' τη νηοπομπή για να την προστατεύσουν από εχθρικά αεροπλάνα. Ήξερα ότι σ' αυτήν την περιοχή δρούσαν κυρίως οι Ελληνικές αεροπορικές μοίρες για την προστασία των νηοπομπών και επομένως τα καταδιωκτικά αυτά κατά πάσα πιθανότητα ήταν δικά μας, αλλά πετούσαν τόσο ψηλά, ώστε δεν μπορούσα να ξεχωρίσω τα διακριτικά τους. Αισθανόμουν πραγματικά εθνική υπερηφάνεια εκείνη τη στιγμή, βλέποντας τα πολεμικά μας, στα οποία κυμάτιζε η ένδοξη γαλανόλευκη, να ελίσσονται σαν φίδια γύρω απ' τη νηοπομπή για να την προστατεύσουν από Υποβρύχια και πλοία επιφανείας του Χίτλερ και του Μουσολίνι, ενώ τα αεροπλάνα μας εκεί ψηλά περίμεναν τα εχθρικά βομβαρδιστικά και τορπιλοπλάνα, αν θα τολμούσαν να επιτεθούν. Και νόμιζαν οι Γερμανοί ότι είχαν συντρίψει τελείως την Ελλάδα κάτω από την μπότα τους, ενώ κάποιοι Βούλγαροι στρατηγοί, οχρωμένοι πίσω από τους πάτρωνες τους, διακήρυτταν ότι δεν υπήρχε πια Ελλάδα, παρά μόνο μια μεγάλη Βουλγαρία. Αν μπορούσαν οι ύπουλες αυτές ύαινες να έριχναν μια ματιά στο θέαμα που αντικρίζαμε, θα καταλάβαιναν ότι η Ελλάδα δεν είχε πεθάνει, αλλά ζούσε και εξακολουθούσε να πολεμά για την ελευθερία των λαών, όπως πολέμησε πάντα, οσάκις βάρβαροι σαν κι αυτούς επέδραμαν για να γκρεμίσουν πολιτισμούς και να καταπνίξουν την ελευθερία.

Το ταξίδι ήταν σχετικά ήσυχο και πουθενά δεν συναντήσαμε εχθρό. Μια μόνο φορά τα Αντιτορπιλικά υποπετεύχθηκαν Υποβρύχιο και έριξαν μερικές βόμβες βάθους, χωρίς να υπάρξει συνέχεια. Το γυμνάσιο όμως εγκατάλειψης πλοίου είχε γίνει καθημερινή ρουτίνα και συχνά μας υποχρέωναν να μείνουμε περισσότερο από μια ώρα στη γραμμή, με τα σωσίβια περασμένα στο λαιμό. Πολλοί από τους Αξιωματικούς, που επέβαιναν στο πλοίο είχαν πολεμήσει στη Στερεά Ελλάδα και στην Κρήτη και μιλούσαν με θαυμασμό και ευγνωμοσύνη για τους Έλληνες. Άκουσα έναν Ταγματάρχη, που καθόταν κοντά μου, να λέει στους συντρόφους του: «Της γυναίκας μου της έδωσα να διαλέξει για την κόρη μας ένα από τα τρία ονόματα: Γιαννιτσά, Λαρίσσα και Λαμία». Τον ρώτησα αν τα ξέρει τα μέρη αυτά και μου απάντησε: «Όχι μόνο τα ξέρω, αλλά τα αγαπώ και θα τα θυμάμαι πάντα». Ξαφνικά στο βάθος του ορίζοντα φάνηκαν τρία Αντιτορπιλικά, που με μεγάλη ταχύτητα έπλεαν σε γραμμή παραγωγής, σχεδόν παράλληλα προς την ακτή. Ήταν ήδη στο ύψος του όρμου και φαινόταν ότι θα προσπερνούσαν προς νότο, όταν το επικεφαλής έστρεψε απότομα και πήρε πορεία για τον όρμο, ενώ τα άλλα δύο ακολούθησαν τα ίχνη του. Το θέαμα άρχισε να γίνεται ενδιαφέρον για μένα και μου έδωσε μια ευχάριστη έκπληξη, όταν διέκρινα στο δεύτερο Αντιτορπιλικό το χαρακτηριστικό χρωμάτισμα καμουφλάζ του Α/Τ ΑΕΤΟΣ, που ο κυβερνήτης του, Αντιπλοίαρχος Ι. Τούμπας, είχε εφαρμόσει και στο νέο του πλοίο τον ΑΔΡΙΑ. Αυτό το διατήρησε για κάμποσο καιρό ακόμη, μέχρις ότου πήρε το ίδιο καμουφλάζ του 22^{ου} στολίσκου στον οποίον ανήκε.

Το πρώτο από τα δύο Αντιτορπιλικά ήταν Αγγλικό, ενώ το τρίτο ήταν κι αυτό δικό μας, ο ΜΙΑΟΥΛΗΣ. Αγκυροβόλησαν και τα τρία σε μικρή απόσταση από το οπλιταγωγό μας και αφού έστειλα ένα σήμα στον ΑΔΡΙΑ, κατέφθασε μια πετρελαιάκατος και μας μετέφερε στο πλοίο μας, χωρίς καν να πατήσουμε το πόδι μας στην ξηρά. Ο ΑΔΡΙΑΣ είχε νωπά τα τραύματα του από τη συμπλοκή με τρεις Γερμανικές Τορπιλλάκατες τη νύχτα της 20^{ης} προς την 21^η Ιουλίου και οι εντυπώσεις που είχε αφήσει σ' όλους μέσα στο πλοίο ήταν ακόμη πολύ ζωνές. Περιπολούσε μαζί με το Αγγλικό Αντιτορπιλικό QUANDOK στην περιοχή της Κατάνης, που ήταν ακόμη στα χέρια των Γερμανών, όταν στις 02:00 της 21ης Ιουλίου ο ΑΔΡΙΑΣ διέκρινε μέσα στο σκοτάδι μια Τορπιλλάκατο που έπλεε κοντά στην ξηρά. Αφού βεβαιώθηκε ότι ήταν εχθρική, έστρεψε εναντίον της αρχίζοντας συγχρόνως καταιγιστικό πυρ. Το Αγγλικό ακολούθησε κάνοντας κι αυτό τον ίδιο χειρισμό και ενώ η Τορπιλλάκατος έφευγε με μεγάλη ταχύτητα προς την κατεύθυνση της Κατάνης δημιουργώντας προπέτασμα καπνού, άλλες δύο Τορπιλλάκατες ξαφνικά άνοιξαν σφοδρό πυρ από αριστερά. Τα Αντιτορπιλικά άλλαξαν πορεία, ώστε να βάλουν συγχρόνως και εναντίον αυτών των δύο. Έβαλαν με τα Έρλικον και τα τετράκανα Πομ-Πομ και όταν η απόσταση το επέτρεπε και με τα κύρια πυροβόλα των 4 ιντσών. Τα τροχιοδεικτικά βλήματα διασταυρώνονταν στον ουρανό σαν

φωτεινά ρυάκια και μαζί με τους κρότους και τις λάμπεις των πυροβόλων και το καπνόφραγμα δημιουργούσαν ένα αληθινό πανδαιμόνιο. Όλα τα σκάφη χρησιμοποιούσαν τη μέγιστη ταχύτητα τους, στην οποία βεβαίως οι Τορπιλλάκατες υπερερούσαν αισθητά. Πολλές πτώσεις παρατηρήθηκαν στην πρώτη Τορπιλλάκατο, μαζί με μια ζοηρή λάμψη, ενώ χανόταν πίσω από το καπνόφραγμα. Στο κρισιμότερο σημείο της συμπλοκής και ενώ η βολή των Αντιτορπιλικών ήταν συγκεντρωμένη κυρίως στις δύο νέες Τορπιλλάκατες, ακούστηκε η φωνή του υδροφωνητή του ΑΔΡΙΑ που ανέφερε: «Ηχώ τορπίλλης αριστερά», και ο κυβερνήτης αμέσως διέταξε «πηδάλιο όλο αριστερά», ώστε το πλοίο να παρουσιάσει μικρότερο στόχο. Συμπλήρωνε τη στροφή του όταν φάνηκαν τα ίχνη δύο τορπιλλών, που περνούσαν η μια αριστερά και η άλλη δεξιά με αντίθετη πορεία προς το πλοίο.

Η μία από τις δύο τορπιλλάκατες, που είχαν εμφανιστεί από αριστερά, έφυγε κι αυτή προς την κατεύθυνση της Κατάνης πίσω από προπέτασμα καπνού, και σε λίγο ακούστηκε δυνατή έκρηξη και φάνηκε μεγάλη λάμψη, ασφαλώς από την ανατίναξη της, όπως επιβεβαίωσαν και τα συντρίμια που φάνηκαν πάνω στη θάλασσα. Το ίδιο έκανε στη συνέχεια και η τρίτη Τορπιλλάκατος, στην οποία φάνηκαν καθαρά πολλές πτώσεις, ενώ μια δυνατή λάμψη, όταν χάθηκε πίσω απ' το καπνόφραγμα, ίσως υποδήλωνε την τελική τύχη της. Ο ΑΔΡΙΑΣ είχε από την συμπλοκή αυτή τρεις βαριά πληγωμένους, από τους οποίους ο ένας πέθανε την άλλη μέρα στο νοσοκομείο στην Αυγούστα και αρκετούς ελαφρύτερα τραυματισμένους. Το πλοίο είχε τρύπες από βλήματα στην καπνοδόχο, στα δωμάτια κυβερνήτη και υπάρχου, σε πολλά σημεία της πλευράς και τέλος στο διαμέρισμα των υπαξιωματικών, στο πρυμναίο μέρος του πλοίου κοντά στην ίσαλο, απ' όπου νερά εισχωρούσαν στο διαμέρισμα, μέχρις ότου το ρήγμα φράχτηκε από το άγημα μάχης. Το QUANDOK είχε κι αυτό δύο νεκρούς και δύο βαριά πληγωμένους, και επίσης κάποιο ρήγμα στην ίσαλο, που για ένα διάστημα του δημιούργησε μικρή κλίση. Κατά τη διάρκεια της συμπλοκής, συνέβη στον ΑΔΡΙΑ ένα περιστατικό που φαίνεται σαν απίστευτο. Μία εχθρική βολή χτύπησε το κιβώτιο βλημάτων αμέσου χρήσεως του πρώτου πύργου, στο πρόστεγο αριστερά, οπότε εξερράγη ένα από τα βλήματα και φλόγες ξεπετάχτηκαν ψηλά ως τη γέφυρα δίνοντας ένα θαυμάσιο στόχο στον εχθρό. Ο κίνδυνος να εκραγούν και τ' άλλα βλήματα ήταν μεγάλος, πράγμα που ευτυχώς δεν συνέβηκε, μολονότι από την υπερβολική θερμοκρασία που αναπτύχθηκε το κιβώτιο είχε παραμορφωθεί. Ενώ ακόμη οι φλόγες έκαιγαν, οι θαρραλέοι άνδρες του πρώτου πύργου με κάδους γεμάτους άμμο και με τις μάνικες έσβησαν τη φωτιά και πέταξαν έγκαιρα στη θάλασσα τα πυρακτωμένα βλήματα.

Δύο ώρες μετά την επιβίβαση μου στον ΑΔΡΙΑ, αποπλεύσαμε μαζί με τον ΜΙΟΥΛΗ και άλλα Αγγλικά Αντιτορπιλικά για συνοδεία μιας νηοπομπής στο Αλγέρι. Στο ταξίδι αυτό κατατοπίστηκα με τις λεπτομέρειες του πλοίου και ανέλαβα τα καθήκοντα του Πρώτου Μηχανικού. Τα Αντιτορπιλικά του τύπου αυτού ήταν πολύ μελετημένα και συγκέντρωναν την πείρα που είχε αποκτηθεί από πολλούς προγενέστερους τύπους. Ενώ ο κύριος προορισμός τους ήταν η συνοδεία νηοπομπών, εντούτοις στο μικρό σχετικά εκτόπισμα τους περιλάμβαναν όλες σχεδόν τις τελειοποιήσεις που συναντά κανείς στα μεγαλύτερα Αντιτορπιλικά Στόλου και αποτελούσαν συγχρόνως ισχυρή επιθετική μονάδα για κάθε είδους επιχείρηση. Η μέγιστη ταχύτητα τους ήταν μόνον περί τους 27 κόμβους και γι' αυτό η μόνη ίσως υπηρεσία στην οποία αντιμετώπιζαν δυσκολία ήταν η συνοδεία Αεροπλανοφόρων και ταχέων Καταδρομικών, μολονότι πολλές φορές χρησιμοποιήθηκαν και σε τέτοιες αποστολές. Από μηχανικής απόψεως ήταν τέλεια, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπορούσαν οι μηχανικοί τους να επαναπαύονται, στηριζόμενοι στην καλή ποιότητα του υλικού. Απαιτούσαν κι αυτά κανονική συντήρηση με συνεχείς επιθεωρήσεις και ίσως περισσότερες φροντίδες από τα παλαιότερα Αντιτορπιλικά μας, τα αθάνατα «θηρία», που ακόμη και σ' αυτόν τον πόλεμο εξακολουθούσαν να προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες. Εξάλλου διέθεταν μια ασύγκριτα ανετότερη ενδιαίτηση για όλους και έδιναν στο πλήρωμα την εντύπωση ότι υπηρετούσε σ' ένα ισχυρό πολεμικό με το οποίο μπορούσε ν' αντιμετωπίσει οποιαδήποτε δύσκολη κατάσταση, χωρίς καμιά αμφιβολία για την καλή απόδοση του υλικού.

Στο Αλγέρι χρειάστηκε να κάνουμε καθαρισμό λεβήτων, που κράτησε περίπου μια εβδομάδα. Συναντήσαμε εκεί και τα Βρετανικά Θωρηκτά KING GEORGE V και HOWE, που ήταν απόλαυση να τα βλέπεις. Ήταν επίσης εκεί και το Αμερικανικό πλωτό συνεργείο VALCAN, ένα από τα καλύτερα που υπήρξαν και το οποίο μπορούσε να επισκευάσει ή να κατασκευάσει οτιδήποτε, με αμερικανική τελειότητα και ταχύτητα. Αφού περατώσαμε τον καθαρισμό των λεβήτων, αποπλεύσαμε από το Αλγέρι στις 16 Αυγούστου μαζί με τρία Αγγλικά Αντιτορπιλικά του στολίσκου μας για το Γιβραλτάρ. Εκεί μείναμε μόνο ένα βράδυ και το πρωί αποπλεύσαμε πάλι, για να συνοδεύσουμε το Αεροπλανοφόρο ILLUSTRIOUS στη Μάλτα. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού αυτού, ένα από τα Αγγλικά Αντιτορπιλικά αποχώρησε και το αντικατέστησε ο ΚΑΝΑΡΗΣ. Έτσι τώρα το Αεροπλανοφόρο προστάτευαν δύο Αγγλικά και δύο Ελληνικά πολεμικά. Μετά από νυκτερινή παραμονή στη Μάλτα, αποπλεύσαμε νωρίς το πρωί της 20ής Αυγούστου για να συνοδεύσουμε μέχρι την Αλεξάνδρεια το αεροπλανοφόρο FORMIDABLE. Όλη την ημέρα έπλεε κοντά μας και ένα δεύτερο Αεροπλανοφόρο με τη δική του συνοδεία, για την εκτέλεση συνδυασμένων ασκήσεων. Ο ουρανός ήταν συνεχώς γεμάτος με αεροπλάνα κάθε τύπου, που απογειώνονταν από τα Αεροπλανοφόρα για να εκτελέσουν εικονικές επιθέσεις σε μια ομάδα Αγγλικών Θωρηκτών που έπλεαν λίγο βορειότερα, ενώ ένα σμήνος καταδιωκτικών βρισκόταν συνεχώς στον αέρα για προστασία από εχθρικά αεροσκάφη. Λίγο πριν νυχτώσει όλα τα αεροπλάνα προσγειώθηκαν και το δεύτερο Αεροπλανοφόρο αποχώρησε μαζί με τη συνοδεία του, ενώ εμείς με το FORMIDABLE συνεχίσαμε μέχρι την Αλεξάνδρεια, όπου φτάσαμε νωρίς το πρωί της 23ης Αυγούστου.

Αφού μείναμε δυο μέρες στο λιμάνι, βγήκαμε μαζί με άλλα Αντιτορπιλικά για γυμνάσια δύο ημερών κάνοντας νυχτερινά και ημερινά πυρά, αντιαεροπορική βολή και τορπιλικές προσβολές. Αποπλεύσαμε και πάλι με ολόκληρο τον 22^ο στολίσκο για ένα σημείο της βορειοαφρικανικής ακτής, όπου όλα τα πλοία εκτελέσαμε γυμνάσια βομβαρδισμού στόχου ξηράς, με μεγάλη επιτυχία. Τόσο ο ΑΔΡΙΑΣ όσο και τα άλλα Αντιτορπιλικά του στολίσκου βρίσκονταν σε πολύ υψηλό επίπεδο από άποψη οργανώσεως και εκπαίδευσης και με τα πολυήμερα ταξίδια και συνεχή γυμνάσια το επίπεδο αυτό διατηρούνταν πάντα υψηλό. Μετά από τα γυμνάσια βομβαρδισμού, αρχίσαμε ανθυποβρυχιακή έρευνα, που διακόψαμε και μπήκαμε στο Τομπρούκ για παραλαβή πετρελαίου. Ήταν η πρώτη φορά που έμπαινα στο ξακουστό και πολυπαθές αυτό λιμάνι, που άλλαξε πολλές φορές χέρια και έγινε γνωστό σε όλον τον κόσμο, για τη γενναία αντίσταση του στην πολύμηνη πολιορκία του Ρόμμελ το 1942, όταν από τους χίλιους πεντακόσιους υπερασπιστές του επέζησαν μόνο πεντακόσιοι. Ο όρμος ήταν σπαρμένος με ναύαγια κάθε λογής πλοίων και για να παραλάβουμε το πετρέλαιο πέσαμε δίπλα σ' ένα βουλιαγμένο Νοσοκομειακό, του οποίου μόνο οι γέφυρες και το επάνω κατάστρωμα βρίσκονταν έξω απ' το νερό και οι λαμαρίνες του ήταν γεμάτες με εκατοντάδες ονόματα, χρωματισμένα από ναύτες Ελληνικών πολεμικών, που είχαν κι αυτά παραλάβει πετρέλαιο προηγουμένως. Η μάνικα για την παραλαβή έπρεπε κατ' ανάγκη να περάσει από τις υπερκατασκευές του βουλιαγμένου νοσοκομειακού.

Φεύγοντας από το Τομπρούκ πήραμε πορεία για να συναντήσουμε μια νηοπομπή που είχε φύγει από την Αλεξάνδρεια και έπλεε προς δυσμάς. Λίγο πριν συναντηθούμε με τη νηοπομπή, πιάσαμε ύποπτη ηχώ Υποβρυχίου και κάναμε επίθεση με βόμβες βάθους, γρήγορα όμως διακόψαμε τις έρευνες, αφού αποδείχτηκε ότι δεν υπήρχε εχθρικό σκάφος. Δεν είχαν εντούτοις περάσει παρά λίγα μόνο λεπτά της ώρας, οπότε τα κουδούνια και τα κλάξον του συναγερμού ξαναχτύπησαν με επιμονή και μας έστειλαν και πάλι τρέχοντας στις θέσεις μάχης. Ύποπτη ηχώ είχε επισημανθεί και πάλι, αλλ' αυτή τη φορά η διάλυση του συναγερμού χτύπησε χωρίς να ρίξουμε καθόλου βόμβες. Με όση χαρά έτρεχαν όλοι στις θέσεις μάχης, άλλη τόση απογοήτευση αισθάνονταν όταν χτύπαγε διάλυση συναγερμού χωρίς να συμβεί τίποτε και αργά αργά αποχωρούσαν. Έμοιαζαν με τους ανθρώπους που τους έχουν υποσχεθεί μια διασκεδαστική παράσταση και την τελευταία στιγμή, ενώ όλοι είναι καθισμένοι στις θέσεις τους και η αυλαία έτοιμη να σηκωθεί, βγαίνει" ο σκηνοθέτης και

αναγγέλλει ότι η παράσταση αναβάλλεται επ' αόριστον. Φτάνοντας στο ύψος της Μάλτας, η νηοπομπή χωρίστηκε σε δύο ομάδες. Η πρώτη ομάδα κατευθύνθηκε προς το λιμάνι της Βαλέτας, ενώ οι υπόλοιποι συνεχίσαμε τον πλουν προς Δυσμάς.

Είχαμε αφήσει αρκετά πίσω τη Μάλτα, όταν ένας από τους Άγγλους σηματορούς που είχαμε στο πλοίο έτρεξε γεμάτος χαρά στη γέφυρα και με φωνή δυνατή ανάγγειλε ότι μόλις προ ολίγου είχε ακούσει στο ραδιόφωνο την άνευ όρων παράδοση της Ιταλίας. Ήταν ακριβώς 7 μ.μ. της 8^{ης} Σεπτεμβρίου 1943. Η χαρά και η συγκίνηση όλων μας ήταν απεριγράπτη. Η φασιστική Ιταλία, η χώρα με τις ιμπεριαλιστικές βλέψεις, που βομβάρδισε με υπερίτη τους ξυπόλητους Αβησσυνούς, που επιτέθηκε στην Αλβανία Μεγάλη Παρασκευή, που άνανδρα τορπίλλισε την ΕΛΛΗ σε καιρό ειρήνης, ενώ συμμετείχε στη γιορτή της Μεγαλόχαρης και που χωρίς αιτία ή έστω αφορμή μας επιτέθηκε στη Βόρεια Ήπειρο και που μόνον όταν τα στίφη του Χίτλερ με τα αεροπλάνα, τα τανκς και τα κανόνια τους υπέταξαν τη μικρή Ελλάδα, μπήκε έρποντας για να συμβάλει στην καταπίεση του υπερήφανου λαού, που την είχε εξευτελίσει στα πεδία των μαχών, αυτή η φασιστική Ιταλία τώρα γονατιστή ζητούσε έλεος από τους νικητές Συμμάχους. Ο Θεός είναι μεγάλος. Οι εγκληματίες είχαν αρχίσει να πληρώνουν για τα εγκλήματα τους. Είχε ήδη σημάνει η αρχή του τέλους! Εκείνη τη στιγμή βρισκόμαστε αρκετά κοντά στα Ιταλικά νερά και στο νου μου ήλθε η στροφή του εύθυμου τραγουδιού, που οι φαντάροι μας τραγουδούσαν στο Αλβανικό μέτωπο: «... ακόμη και στη Ρώμη θα υψώσουμε σημαία Ελληνική». Κοντά μας έπλεε το Καταδρομικό CARLISLE και του κάναμε σήμα για να ρωτήσουμε αν άκουσε την ευχάριστη είδηση. Η απάντηση του ήταν: «Yes, Hurray!» (Ναι, Ζήτω).

Δεν πέρασε παρά λίγη μόνο ώρα, όταν λάβαμε διαταγή ν' αφήσουμε νωρίς την επομένη μέρα τη νηοπομπή και να επιστρέψουμε ολοταχώς στη Μάλτα. Τότε το CARLISLE μας παρακάλεσε να το πλησιάσουμε, για να μας περάσει ένα φάκελο για το Ναύαρχο της Μάλτας. Πράγματι στις 19:15 το πλησιάσαμε και ενώ πλέαμε παράλληλα με ταχύτητα 15 κόμβων, μας πέταξαν με μια ρουκέτα το αρμίδι και ενώ ο στεγανός σάκος με το φάκελο περνούσε από το ένα καράβι στο άλλο, τα πληρώματα που είχαν μαζευτεί στα καταστρώματα ζητωκραύγαζαν και φώναζαν διάφορα αστεία. Ο κυβερνήτης του Καταδρομικού με τον τηλεβόα μάς φώναξε στα Ελληνικά: «Καλησπέρα» και κατόπιν πρόσθεσε στα Αγγλικά, ότι εύχεται γρήγορα να πλεύσουμε μαζί στο λιμάνι του Πειραιά. Του απαντήσαμε με ζητωκραυγές, κουνώντας τα πηλήκια μας στον αέρα.

Στη Μάλτα φτάσαμε το βράδυ της 9^{ης} Σεπτεμβρίου κι εκεί μας περίμενε μια νέα ευχάριστη είδηση. Το απόγευμα της επόμενης επρόκειτο να συνοδεύσουμε στη Μάλτα για να παραδοθεί, τον Ιταλικό Στόλο, που είχε για βάση τον Τάραντα. Τι ικανοποίηση για τους εξευτελισμούς, που η φασιστική Ιταλία είχε κάμει στην πατρίδα μας! Τι εκδίκηση για τον άνανδρο τορπιλισμό του καταδρομικού μας ΕΛΛΗ! Όλο το πλήρωμα με ενθουσιασμό έπεσε αμέσως στον καθαρισμό και χρωματισμό του πλοίου μας, που θέλαμε να το παρουσιάσουμε όσο πιο ωραίο και επιβλητικό μπορούσαμε. Η δουλειά κράτησε όλη τη νύχτα και το πρωί της 10^{ης} Σεπτεμβρίου αποπλεύσαμε μαζί με το Αντιτορπιλικό HURSLEY, δύο Κορβέτες, ένα Αποβατηγό και δύο Τορπιλλάκατες, για να συναντήσουμε τα Ιταλικά πολεμικά. Θα ήταν τέσσερις το απόγευμα, όταν ένας οπτήρας ανέφερε, «πράσινο δεκαπέντε καπνός» και σε λίγο ξεπρόβαλλαν στον ορίζοντα οι σιλουέτες των Ιταλικών πολεμικών πλοίων. Σηκώσαμε μικρό σημαιοστολισμό και πήραμε πορεία προς τη γραμμή τους. Στο πρωαίο ιστό του ΑΔΡΙΑ κυμάτιζε η μεγάλη μεταξωτή γαλανόλευκη που είχε δωρήσει στο πλοίο η Ελληνική παροικία του Λονδίνου. Την Ιταλική μοίρα αποτελούσαν δύο Θωρηκτά, το ANDREA DORIA και το GAI0 DUILGIO, τρία Καταδρομικά, τρία Αντιτορπιλικά, ένα πλοίο Συνοδό και ένα Υποβρύχιο, που έπλεαν σε γραμμή παραγωγής, ενώ τα πληρώματα τους ήταν παρατεταγμένα σε τάξη επιθεωρήσεως με άσπρες μπελαμάνες και μαύρα πανταλόνια. Όλα τα Ιταλικά πλοία, εκτός από την σημαία τους, είχαν υψώσει στο πρυμναίο ιστό τους μια μαύρη σημαία, σαν σήμα παραδόσεως ή πένθους.

Το Αντιτορπιλικό HURSLEY, που αργότερα έγινε δικό μας και ονομάστηκε ΚΡΗΤΗ, πήρε αμέσως θέση επικεφαλής της Ιταλικής γραμμής, ενώ εμείς πλεύσαμε με ταχύτητα παράλληλα προς αυτήν και με αντίθετη πορεία, περνώντας δίπλα από κάθε πλοίο που σήμαινε πρώτο αυτό «ακινήσια» και το πλήρωμα του στεκόταν σε στάση προσοχής. Το πλήρωμα μας, όπως και αυτό των Αγγλικών πολεμικών, ήταν παρατεταγμένο στις θέσεις μάχης με μέτωπο προς τους Ιταλούς. Προχωρήσαμε έτσι μέχρι το τέλος της Ιταλικής γραμμής και αφού στρέψαμε 180 μοίρες παίρνοντας την ίδια πορεία, τελικά λάβαμε θέση στο αριστερό ισχίο του καταδρομικού LUIGI CADORNA. Όταν περνούσαμε κοντά από το HURSLEY, μας σήμανε με τον προβολέα του: «Ίδού η ανταμοιβή των κόπων μας!». Αφάνταστη συγκίνηση μας διακατείχε όλους στον ΑΔΡΙΑ εκείνη την ώρα και φαντάζομαι ότι κάπως έτσι θα ήταν η σκηνή που κάθε Έλληνας θα είχε ονειρευτεί και για την οποία θα είχε προσευχηθεί την ημέρα της άδικης επίθεσης της Ιταλίας. Ο κυβερνήτης μας διάλεξε εκείνη τη στιγμή για να στείλει από τη γέφυρα του ΑΔΡΙΑ το παρακάτω σήμα προς τον Έλληνα Αρχηγό του Στόλου στην Αλεξάνδρεια:

ΠΡΟΣ: Α.Σ. ΑΠΟ: ΑΔΡΙΑΣ Η.Ω.Π.: 101645/9
ΜΕ ΕΘΝΙΚΗΝ ΥΠΕΡΗΦΑΝΕΙΑΝ ΚΑΙ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗΝ ΣΥΓΚΙΝΗΣΙΝ ΑΝΑΦΕΡΩ ΟΤΙ
ΣΥΝΟΔΕΥΩ ΕΙΣ ΜΑΛΤΑΝ ΠΑΡΑΔΟΘΕΝΤΑ ΙΤΑΛΙΚΟΝ ΣΤΟΛΟΝ. ΠΑΡΑΠΛΕΩ ΕΝ
ΣΗΜΑΙΟΣΤΟΛΙΣΜΩ ΠΕΝΘΟΥΝΤΑ ΙΤΑΛΙΚΑ ΘΩΡΗΚΤΑ. ΑΠΑΝΤΕΣ
ΕΥΓΝΩΜΟΝΟΥΜΕΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΔΙΟΤΙ ΜΑΣ ΗΞΙΩΣΕΝ ΝΑ ΖΗΣΩΜΕΝ ΤΗΝ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΑΥΤΗΝ ΣΤΙΓΜΗΝ. ΠΙΣΤΕΥΩ ΟΤΙ Η ΣΥΝΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΑΔΡΙΑ ΕΙΝΑΙ
ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΕΙΣ ΝΕΟΝ
ΦΑΛΗΡΟΝ ΠΡΟ 20 ΕΤΩΝ. ΖΗΤΩ Η ΠΑΤΡΙΣ.

Έτσι πλεύσαμε μέχρι το βράδυ της ίδιας ημέρας, οπότε και φτάσαμε στη Βαλέτα, το κύριο λιμάνι της Μάλτας. Αυτή ήταν η πρώτη ομάδα Ιταλικών πολεμικών που παραδίδονταν στους Συμμάχους και είχε πλεύσει από τον Τάραντα μέχρι του σημείου της συναντήσεως μας σχεδόν ανενόχλητη από τους Γερμανούς. Μία άλλη Ιταλική μοίρα, πολύ ισχυρότερη, που την αποτελούσαν τρία Θωρηκτά, έξι ελαφρά Καταδρομικά και εννέα Αντιτορπιλικά, είχε αποπλεύσει από το Ναύσταθμο της LA SPEZIA στις 03:00 της 9^{ης} Σεπτεμβρίου και έπλεε κι αυτή προς τη Μάλτα. Όμως ο Χίτλερ αμέσως μόλις άκουσε από τη συμμαχική εκπομπή την ανακήρυξη ανακωχής από τον Badoglio, που έγινε το βράδυ της 8ης Σεπτεμβρίου, έξω φρενών διέταξε εκτέλεση της επιχείρησης ASCHE, που οι Γερμανοί είχαν σχεδιάσει σε περίπτωση μονομερούς συνθηκολόγησης της Ιταλίας. Σαν συνέπεια της επιχείρησης αυτής, ο Ιταλικός Στόλος που είχε διαφύγει από τη LA SPEZIA, δέχθηκε το απόγευμα της 9^{ης} Σεπτεμβρίου, ενώ έπλεε βορειοδυτικά της Σαρδηνίας, επίθεση από 15 βομβαρδιστικά τύπου DORNIER 217, που χτύπησαν με ραδιοκατευθυνόμενες βόμβες του ενάμιση τόνου. Μία βόμβα χτύπησε τις προωραίες δεξαμενές πετρελαίου του θωρηκτού ROMA, που βυθίστηκε με απώλεια 1.523 ανδρών, μεταξύ των οποίων και ο Ναύαρχος Carlo Pergamini. Το θωρηκτό ITALIA (πρώην LITTORIO) είχε επίσης χτυπηθεί, αλλά όχι σοβαρά. Την ομάδα αυτή του Ιταλικού Στόλου συνάντησε μια άλλη μοίρα συμμαχικών πολεμικών, στην οποία είχε ενταχθεί και το δικό μας Αντιτορπιλικό ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, και την οδήγησε στη Μάλτα αργά το βράδυ της 10^{ης} Σεπτεμβρίου, λίγες ώρες αργότερα από τον κατάπλου της μοίρας του Τάραντα, που είχε συνοδεύσει ο ΑΔΡΙΑΣ.

Πέρασαν ακόμη μερικές ημέρες με τα συνηθισμένα ταξίδια και νηοπομπές και στις 20 Σεπτεμβρίου ξεκινούσαμε και πάλι από την Αλεξάνδρεια με μια νηοπομπή, που μετέφερε περίπου είκοσι πέντε χιλιάδες συμμαχικού στρατού στον Τάραντα. Φτάνοντας στον Τάραντα το πρωί της 24ης Σεπτεμβρίου, μάθαμε με απροσμέτρητη χαρά ότι βρίσκονταν εκεί περί τους 35 Έλληνες όμηροι των Ιταλών, που είχαν ελευθερωθεί από τους Άγγλους πριν λίγες ημέρες. Μετά από άμεσες ενέργειες του κυβερνήτη μας και του κυβερνήτη της ΠΙΝΔΟΥ, ο Ναυτικός Διοικητής συμφώνησε να επιβιβαστούν στα δύο πλοία μας για να τους μεταφέρουμε στην Αλεξάνδρεια. Την ίδια επιθυμία εκδήλωσαν και οι ίδιοι με πατριωτικό ενθουσιασμό, όταν έμαθαν ότι στο λιμάνι ήταν και δύο

Ελληνικά πολεμικά. Λίγο μετά το μεσημέρι, οι Αξιωματικοί του ΑΔΡΙΑ συγκεντρωθήκαμε κοντά στη σκάλα του πλοίου για να υποδεχτούμε τους συμπατριώτες μας, που ανέπνεαν και πάλι τον αέρα της λευτεριάς και με φανερή συγκίνηση πατούσαν το κατάστρωμα Ελληνικού πολεμικού, ύστερα από την πείνα, τις κακουχίες και τους εξευτελισμούς της ομηρίας. Στο πλοίο μας επιβιβάστηκαν δεκαέξι και ήταν άνθρωποι από κάθε ηλικία και τάξη, μαθητές του γυμνασίου, φοιτητές, δικηγόροι, γιατροί και στρατιωτικοί μέχρι και το βαθμό του Υποστρατήγου σε αποστρατεία, καθώς και ο πρώην βουλευτής του κομμουνιστικού κόμματος Β. Νεφελούδης. Οι περισσότεροι ήταν από την Κέρκυρα και την Κεφαλλονιά και δεν άργησαν να βρουν μέσα στο πλοίο συμπατριώτες και γνώριμους, για ν' αρχίσει μια φλογερή συζήτηση για τα νησιά τους. Η ίδια σκηνή επαναλήφθηκε και στην ΠΙΝΔΟ, όπου επιβιβάστηκαν άλλοι δεκαπέντε. Ο καθένας μας προσπάθησε να κάνει ό,τι μπορούσε για να τους περιποιηθεί και να τους βοηθήσει να λησμονήσουν, στο μέτρο που ήταν δυνατόν, τις μαύρες ημέρες που είχαν περάσει στην ομηρία. Όλοι μας ακούγαμε με συγκίνηση τις διηγήσεις τους, για τα δεινά που υπέφερε ο Ελληνικός λαός από τους Γερμανούς και τους Ιταλούς κατακτητές και ακόμη χειρότερα από τους Βουλγάρους. Ακούσαμε ακόμη λεπτομέρειες για τον τρόπο που τους μεταχειρίστηκαν οι καραμπινιέροι, όταν τους συνέλαβαν στην Ελλάδα και αργότερα όταν τους μετέφεραν στην Ιταλία. Με τη σειρά τους κι αυτοί μας ρωτούσαν και άκουγαν με εθνική υπερηφάνεια λεπτομέρειες για τη δράση του Ελληνικού Ναυτικού στη Μεσόγειο και στις άλλες θάλασσες της Υδρογείου.

Αποπλεύσαμε από τον Τάραντα την ίδια μέρα συνοδεύοντας, μαζί με την ΠΙΝΔΟ, μια νηοπομπή που δυστυχώς δεν είχε προορισμό την Αλεξάνδρεια, αλλά το Αλγέρι. Φτάσαμε στο Αλγέρι στις 26 του μήνα και μείναμε μέχρι τις 30, για ν' αποπλεύσουμε και πάλι με νηοπομπή, όχι για την Αλεξάνδρεια, αλλά για τη Μάλτα. Η περιπέτεια των φιλοξενουμένων μας συνεχιζόταν, χωρίς όμως τελικά να παραμείνει κανείς έξω από το πλοίο, ούτε και ο Συνταγματάρχης που απειλούσε ότι θα γινόταν «Αλτζερίνος». Από τη Μάλτα παραλάβαμε με άλλα Αντιτορπιλικά μια νηοπομπή και την 1^η Οκτωβρίου αποπλεύσαμε με προορισμό την Αλεξάνδρεια, προς μεγάλη χαρά των επιβατών μας, που έβλεπαν ότι η περιπέτεια τους πλησίαζε προς το τέλος. Εύκολα μπορεί κανείς να φανταστεί την απογοήτευση τους, όταν φτάνοντας έξω από την Αλεξάνδρεια λάβαμε διαταγή να συνοδεύσουμε μερικά από τα πλοία της νηοπομπής μας μέχρι το Πορτ Σάϊδ, προτού καταλήξουμε στον τελικό προορισμό μας. Ευτυχώς που στο Πορτ Σάϊδ δεν μπήκαμε μέσα στο λιμάνι, αλλά πήραμε στροφή μόλις πλησιάσαμε στο διάυλο, άλλως αμφιβάλλω αν θα κατορθώναμε να τους πείσουμε να μην πέσουν στη θάλασσα για να βγουν στην ξηρά.

Επιτέλους, το απόγευμα της 5^{ης} Οκτωβρίου μπήκαμε στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας και οι φιλοξενούμενοί μας αποβιβάστηκαν, αφού προηγουμένως ο αρχαιότερος απ' αυτούς, ο Υποστράτηγος Σ. Χυτήρης, μας ευχαρίστησε και μας ευχήθηκε εκ μέρους όλων «καλή τύχη». Στη διάρκεια του ταξιδιού αυτού, μάθαμε και τα χειρότερα νέα που θα ήταν ποτέ δυνατό να υπάρξουν. Πρώτα από ένα ανακοινωθέν του Ελληνικού Ναυαρχείου πληροφορηθήκαμε την απώλεια του ηρωικού μας Υποβρυχίου ΚΑΤΣΩΝΗΣ, με κυβερνήτη τον αείμνηστο Αντιπλοίαρχο Β. Λάσκο, στα νερά του Βορείου Αιγαίου. Λίγες ημέρες αργότερα, από ένα σήμα που μας έκανε ένα Ελληνικό Ναρκαλιευτικό που συναντήσαμε στο πέλαγος, μάθαμε τον χαμό του ενδοξότερου Αντιτορπιλικού μας ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, με κυβερνήτη τον Αντιπλοίαρχο Γ. Μπλέσσα. Τις λεπτομέρειες για την καταβύθιση του ηρωικού πλοίου, μαζί με το Αγγλικό Αντιτορπιλικό INTREPID, μετά από άγριο αεροπορικό βομβαρδισμό στο λιμάνι της Λέρου, που μόλις είχε ελευθερωθεί, τις μάθαμε μόνο όταν φτάσαμε στην Αλεξάνδρεια. Μαζί με τα δύο αυτά πλοία μας χάσαμε πολύτιμους συναδέλφους και αγαπητούς φίλους, των οποίων η θυσία αιώνια θα τιμά το Ελληνικό Ναυτικό και η ανάμνηση τους θα ζει για πάντα στις καρδιές μας. Ο κυβερνήτης μας συγκέντρωσε το πλήρωμα του ΑΔΡΙΑ και μας μίλησε με συγκινητικά λόγια για την απώλεια της Β. ΟΛΓΑΣ, με την οποία χάθηκε και ο ανιψιός του και συμμαθητής μου Υποπλοίαρχος Μ. Γρηγορόπουλος. Τόνισε ότι δεν ήταν καιρός για θρήνους και μνημόσυνα, αλλά για πιο έντονη πολεμική δράση προκειμένου να εκδικηθούμε τον χαμό του ηρωικού πλοίου. «Άλλωστε», πρόσθεσε, «οι άνδρες της ΟΛΓΑΣ υπήρξαν όλοι τους

ήρωες και τους ήρωες δεν τους κλαίνει, αλλά τους ζητωκραυγάζουν» και μας έδωσε το πρόσταγμα για τρεις ζητωκραυγές, που δόνησαν το λιμάνι της Αλεξάνδρειας και τις οποίες ασφαλώς θα άκουσαν οι ψυχές των ηρωικών συναδέλφων μας.

Ξημερώματα της επόμενης ημέρας αποπλεύσαμε και πάλι, συνοδεύοντας μια μεγάλη νηοπομπή στον Τάραντα. Αμέσως σχεδόν με τον εκεί κατάπλου, λάβαμε διαταγή να αποπλεύσουμε και να κατευθυνθούμε ολοταχώς στη Χάιφα για καθαρισμό λεβήτων. Η μάχη των Δωδεκανήσων είχε ήδη φουντώσει και ήταν φανερό ότι επρόκειτο να χρησιμοποιηθούμε στις εκεί επιχειρήσεις. Ο καθαρισμός των λεβήτων μας τελείωσε στις 18 Οκτωβρίου και τα ξημερώματα της επομένης αποπλεύσαμε με τη μέγιστη ταχύτητα για την Αλεξάνδρεια, όπου φτάσαμε αυθημερόν. Στις 20 Οκτωβρίου βγήκαμε με το Υποβρύχιο ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ για συνδυασμένες ασκήσεις και το απόγευμα της ίδιας ημέρας επιστρέψαμε στο λιμάνι. Οι περισσότεροι βγήκαμε στην πόλη για λίγη ανάπαυση και κυρίως για να μάθουμε από τους συναδέλφους μας νέα για τον σκληρό αγώνα στα Δωδεκάνησα, στον οποίον εκτός από τη Β. ΟΛΓΑ είχαν λάβει μέρος και τα Αντιτορπιλικά μας ΜΙΑΟΥΛΗΣ και ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ. Η άδεια έληγε τα μεσάνυχτα και, σύμφωνα με διάφορες φήμες, το πρωί της επομένης θα αποπλέαμε κι εμείς για την ίδια περιοχή. Στις 23:00 βρισκόμουν μαζί με μερικούς συναδέλφους στο σαλόνι του ξενοδοχείου ΜΕΤΡΟΠΟΛ, το οποίο ανεπίσημα είχε γίνει το σημείο συνάντησης όλων των Αξιωματικών του Ναυτικού μας και ετοιμαζόμουν να ξεκινήσω για το λιμάνι, όταν μπήκε βιαστικά ένας αγγελιαφόρος ναύτης του ΑΔΡΙΑ, για να με ειδοποιήσει να σπεύσω το ταχύτερο στο πλοίο. Είχε ληφθεί διαταγή ν' αποπλεύσουμε, το γρηγορότερο δυνατό μετά τα μεσάνυχτα (για τη νήσο Λέρο). Η θέση του νησιού αυτού είχε γίνει πραγματικά κρίσιμη, γιατί ήταν περιτριγυρισμένο από Γερμανοκρατούμενα νησιά και αεροδρόμια, το πλησιέστερο απ' τα οποία ήταν το αεροδρόμιο της Κω, που απείχε μόνο λίγα λεπτά πτήσεως. Ο ανεφοδιασμός των υπερασπιστών του με το απαραίτητο πολεμικό υλικό και με τρόφιμα δεν μπορούσε να γίνει παρά μόνο από πολεμικά πλοία, που όφειλαν να περάσουν ανάμεσα από τις Γερμανικές βάσεις και ν' αγωνιστούν σκληρά για να φτάσουν μέχρι εκεί νύχτα. Έπρεπε να ξεφορτώσουν το φορτίο τους μέσα σε μια δυο ώρες, συνήθως κάτω από άγριο βομβαρδισμό, ενώ συγχρόνως άλλα πολεμικά θα ενεργούσαν αντιπερισπασμό, βομβαρδίζοντας κοντινά λιμάνια και αεροδρόμια του εχθρού και θα παρείχαν προστασία από τυχόν επίθεση του από θάλασσα.

Στις 01:30 της 21^{ης} Οκτωβρίου πέσαμε δίπλα σ' ένα πετρελαιοφόρο για να συμπληρώσουμε τελείως τις δεξαμενές μας και στις 02:40, καλυπτόμενοι από το βαθύ σκοτάδι της νύχτας, βγήκαμε από το λιμάνι της Αλεξάνδρειας, μαζί με τα Αγγλικά Αντιτορπιλικά HURWORTH, PATHFINDER και JERVIS, στο οποίο επέβαινε ο Διοικητής του 14ου στολίσκου. Πλεύσαμε προς βορρά με ταχύτητα 20 κόμβων και στις 12:10 συναντηθήκαμε σε προκαθορισμένο στίγμα, με το Καταδρομικό AURORA και το Αντιτορπιλικό μας ΜΙΑΟΥΛΗΣ. Όλοι μαζί συνεχίσαμε τον πλου με την ίδια πορεία και με ταχύτητα 23 κόμβων, αφού τα Αντιτορπιλικά σχηματίσαμε προπέτασμα γύρω από το Καταδρομικό. Αραιά σύννεφα κάλυπταν τον ουρανό και ο ήλιος έγερνε προς τη δύση του. Άφωνοι όλοι στρέψαμε τα βλέμματα μας προς τ' αριστερά, στο βάθος του ορίζοντα, εκεί όπου πίσω από τα χρυσίζοντα σύννεφα βρισκόταν ιερή Ελληνική γη, η ηρωική Κρήτη που, έστω και αν δεν τη βλέπαμε, την αισθανόμαστε κοντά μας. Τα μάτια μας για μια στιγμή υγράθηκαν, ενώ ένα ρίγος διαπέρασε το σώμα μας. Όμως μόνο για μια στιγμή. Δεν ήταν ο καιρός για νοσταλγίες και μελαγχολικές σκέψεις. Μπροστά μας βρίσκονταν τα μαρτυρικά Δωδεκάνησα, που από χρόνια καρτερούσαν να τους φέρουμε τη λευτεριά, και εκεί ακριβώς μας περίμενε ένας σκληρός εχθρός, έτοιμος να μας κάνει την πιο άγρια υποδοχή. Είχε προ πολλού σημάνει πολεμική έγερση και ο καθένας μας βρισκόταν στην καθορισμένη θέση του εν ώρα μάχης. Όλοι ήμαστε έτοιμοι να εκτελέσουμε το ύψιστο καθήκον, να προσφέρουμε και τη ζωή μας στον ιερό βωμό της πατρίδας. Οι ναύτες βαριά ντυμένοι, με τα κράνη, τα σωσίβια και τις καλύπτρες των αυτιών για προστασία από τους κρότους και τα αέρια των πυροβόλων, περίμεναν αμίλητοι και άφοβοι, σαν δοκιμασμένοι πολεμιστές που ήταν, τις διαταγές που θα τους δίνονταν.

Κάτω στα μηχανοστάσια και τα λεβητοστάσια οι μισοί από το πλήρωμα μηχανής εργάζονταν για να ρυθμίζουν με ψυχραιμία και αυτοπεποίθηση την κανονική λειτουργία του όλου συγκροτήματος, που έδινε τη ζωή στο πλοίο και τη δυνατότητα να αξιοποιήσει στο μέγιστο τον οπλισμό του. Και η παραμικρή ανωμαλία σ' αυτό το συγκρότημα μπορεί, σε κρίσιμη στιγμή, να έχει καταστρεπτικά αποτελέσματα. Ένα άλλο μέρος του πληρώματος της μηχανής βρισκόταν κάτω στις πυριτιδαποθήκες του πλοίου, για να λειτουργεί τις αναχορηγίες των πυρομαχικών.

Ο κυβερνήτης μας, Αντιπλοίαρχος Ι. Τούμπας, στη γέφυρα μελετά ένα χάρτη που δείχνει τη νήσο Κάλυμνο σε μεγάλη κλίμακα και εξετάζει με προσοχή τους όρμους Βαθύ και Ακτή. Με τον ασύρματο είχε ληφθεί διαταγή του Αρχηγού Στόλου της Ανατολικής Μεσογείου να επιτεθούμε και να βυθίσουμε τέσσερα εχθρικά σκάφη που είχαν επισημανθεί εκεί το απόγευμα, προφανώς με τον σκοπό ν' αποβιβάσουν πολεμικό υλικό για την επικείμενη επίθεση κατά της Λέρου. Εγώ με τον δεύτερο μηχανικό, Ανθυποπλοίαρχο Αθ. Ευθυμίου, συζητούμε και εξετάζουμε για τελευταία φορά τα διάφορα μέτρα ασφαλείας του πλοίου, προσπαθώντας να βρούμε μήπως υπάρχει τίποτε άλλο που θα ήταν δυνατόν ακόμη να κάμουμε. Ανταλλάσσουμε μεταξύ μας τις τελευταίες πληροφορίες, γιατί όταν αρχίσει η μάχη δεν θα είμαστε πλέον κοντά, δεδομένου ότι αυτός θα γυρίζει με το Άγημα Μάχης, ενώ εγώ θα έχω την ευθύνη για τις μηχανές του πλοίου και την ασφάλεια γενικώς.

Στις 19:00, το καταδρομικό AURORA και ο ΜΙΑΟΥΛΗΣ, που προορισμός τους ήταν να μας συνοδεύσουν μέχρι εκείνη την ώρα, για να βοηθήσουν σε περίπτωση που θα δεχόμαστε αεροπορική επίθεση κατά τη διάρκεια της ημέρας, ελάττωσαν ταχύτητα και έμειναν πίσω, για να στρέψουν μετά και να φύγουν προς Νότο. Στις 20:00 τα JERVIS και PATHFINDER ελάττωσαν ταχύτητα σε 15 κόμβους και έμειναν κι αυτά πίσω, ενώ το HURWORTH και ο ΑΔΡΙΑΣ, σε γραμμή παραγωγής και απόσταση 5 σταδίων το ένα από το άλλο, πλεύσαμε με ταχύτητα 21 κόμβων προς τους στόχους μας, στον όρμο Βαθύ της Καλύμνου. Ήταν 01:20 της 22ας Οκτωβρίου, όταν περνούσαμε το στενό μεταξύ της Κω και της Τουρκικής ακτής και αν ληφθεί υπόψη ότι είχε ήδη ανατείλει η σελήνη, οι Γερμανοί θα πρέπει να επισήμαναν την παρουσία μας. Στις 01:47 βρισκόμαστε στον όρμο Βαθύ και σε μικρή απόσταση από την παραλία. Ερευνήσαμε όλον τον όρμο, αλλά ούτε ίχνος καραβιού μεγάλου ή μικρού δεν υπήρχε. Πλησιάσαμε κοντύτερα στην ακτή και ανάψαμε τους προβολείς, ερευνώντας την παραλία για τυχόν υλικό που ίσως είχαν αποβιβάσει στην ξηρά, αλλά και πάλι δεν φάνηκε να υπάρχει τίποτε. Οι προβολείς φέγγουν τα κατάλευκα σπιτάκια του χωριού και τους εντελώς έρημους δρόμους. Οι φωτεινές ακτίνες τους περνούν από τα παράθυρα και τους φεγγίτες των σπιτιών για να χτυπήσουν στους τοίχους των δωματίων και να δώσουν στους σκλαβωμένους νησιώτες τον αδελφικό μας χαιρετισμό. Το HURWORTH μας σημαίνει να πλεύσουμε λίγο βορειότερα και να κάνουμε την ίδια έρευνα στον όρμο Ακτή. Σε λίγο σαρώνουμε και πάλι με τους προβολείς κάθε σημείο του μικρού αυτού όρμου, αλλά κι εδώ ούτε ίχνος πλοίου. Φαίνεται ότι πληροφορήθηκαν έγκαιρα τον κίνδυνο και έφυγαν προτού νυχτώσει, πιθανόν προς την Κω. Σχεδόν δευτερόλεπτα μόνον αφότου πρωτοάναψαν οι προβολείς μας, φάνηκαν ν' ανάβουν φώτα προς το αεροδρόμιο της Κω και καταλάβαμε ότι οι Γερμανοί προετοίμαζαν την απογείωση αεροπλάνων, που θα στρέφονταν εναντίον μας.

Μόλις τελείωσε η άκαρπη έρευνα και στον όρμο Ακτή, το HURWORTH μας σήμανε: «Γραμμή παραγωγής, ταχύτης 20 κόμβων. Πρόκειται να υποστούμε αεροπορική επίθεση!» Αμέσως τα δύο πλοία λάβαμε πορεία προς το στενό της Κω, απ' όπου είχαμε έλθει, για να πλεύσουμε προς τον όρμο YEDI ADALAR της Τουρκικής ακτής που είχε οριστεί σημείο συναντήσεως με τα JERVIS και PATHFINDER. Δεν είχαμε παρά ελάχιστα απομακρυνθεί, όταν ακούστηκε βόμβος καταδυομένου αεροπλάνου που μας έριξε μια ερυθρά σκυταλίδα, πιθανόν σήμα αναγνωρίσεως, ή αναφορά ότι επεσήμανε τον εχθρό, για να ειδοποιηθούν και τα άλλα αεροπλάνα. Η ώρα ήταν 03:08. Σε τρία λεπτά άλλο αεροπλάνο ακούστηκε να καταδύεται προς το HURWORTH και του έριξε μια δέσμη από τρεις βόμβες, που αυτό απέφυγε με απότομη στροφή προς τ' αριστερά την κατάλληλη στιγμή. Είδαμε την έκρηξη των βομβών σε μικρή απόσταση προς το δεξιό μέρος της πλώρης του

και τις τεράστιες στήλες νερού να σκεπάζουν το καράβι, που εντούτοις ανέπαφο συνέχισε με την ίδια ταχύτητα. Συγχρόνως άρχισε να πέφτει βροχή από φωτιστικά, που μετέβαλε τη νύχτα σε μέρα. Φαίνεται πως ένα ή περισσότερα αεροπλάνα ασχολούνταν αποκλειστικά να μας φωτίζουν, για να διακρίνουν εύκολα τους στόχους τα βομβαρδιστικά. Δεν πρόφθαιναν ένα δύο φωτιστικά να σβήσουν και περισσότερα άναβαν. Το πλοίο μας ήταν φωτισμένο πέρα ως πέρα και προς στιγμή φανταστήκαμε ότι δεν θα γλιτώναμε, αλλά όπως αποδείχτηκε τα πράγματα δεν ήταν τόσο εύκολα και για τους αεροπόρους.

Από τις 03:18 οι αλληπάλληλες Γερμανικές επιθέσεις που έγιναν, στράφηκαν αποκλειστικά εναντίον του ΑΔΡΙΑ. Την ώρα εκείνη ακούστηκε πολύ ζωηρά ο βόμβος του αεροπλάνου που καταδύοταν εναντίον μας. Αμέσως ο κυβερνήτης διέταξε «πηδάλιο όλο αριστερά» και ενώ το πλοίο άρχισε να στρέφει με μεγάλη ταχύτητα και έγερνε προς τα δεξιά, τρεις βόμβες μας περιέβαλαν. Δυο έπεσαν σε απόσταση λίγων μέτρων από τη δεξιά πλευρά του προστέγου και η τρίτη, στην ίδια περίπου απόσταση, προς την αριστερή πλευρά. Η μια από τις δύο που έπεσαν δεξιά, φαίνεται ότι ήταν πολύ μεγαλύτερη από τις άλλες. Οι τεράστιες στήλες νερού που υψώθηκαν από τις εκρήξεις έπεσαν με πάταγο πάνω στο πλοίο, το οποίο λόγω της απότομης στροφής, με την υψηλή εκείνη ταχύτητα, είχε μεγάλη κλίση προς τα δεξιά. Το βάρος της τεράστιας ποσότητας νερού αύξησε ακόμη περισσότερο την κλίση του πλοίου, που ασφαλώς έγινε μεγαλύτερη από 35 μοίρες. Η δόνηση του σκάφους ήταν πολύ ισχυρή και πολλά θραύσματα, μερικά από τα οποία είχαν μέγεθος σχεδόν ένα πόδι, έπεσαν από πρόστεγο. Ευτυχώς δεν είχαμε παρά τρεις μόνο τραυματίες, που μεταφέρθηκαν αμέσως στο νοσοκομείο του πλοίου. Οι κεραίες του ραδιοεντοπιστήρα κατέρρευσαν και μερικά ελάσματα του προστέγου έπαθαν κάμψη κάτω από την τρομερή πίεση του νερού. Τα πρωραία υποφράγματα γέμισαν νερά, που μπήκαν από την ανοιχτή κάθοδο. Το πηδάλιο κόλλησε στη θέση όλο αριστερά και στους λέβητες ένας κώνος αέρος έσπασε και τινάχτηκε έξω από τη θέση του. Αμέσως μόλις έπεσαν οι βόμβες, ο κυβερνήτης φοβούμενος μήπως είχε δημιουργηθεί ρήγμα στην πλώρη, διέταξε «κράτει και αι δύο μηχαναί». Τα νερά ξεχύνονταν σαν καταρράκτες από τις γέφυρες, τα δάπεδα των αντιαεροπορικών και του προβολέα, από παντού και σιγά σιγά το πλοίο ελαφρωμένο από το βάρος αυτό και τη μειωμένη ταχύτητα, ανορθώθηκε στην κατακόρυφη θέση.

Το HURWORTH, παρακολουθώντας τη σκηνή, υπέθεσε πως είχαμε χτυπηθεί καιρία και εξέπεμψε με τον ασύρματο το αστραπιαίο σήμα «ΑΔΡΙΑΣ εβλήθη». Όταν οι στήλες του νερού με πίεση έπεφταν στο πλοίο, αρπάχτηκα από ένα στύλο που βρέθηκε κοντά μου και κρατήθηκα γερά για να μην παρασυρθώ προς τη δεξιά πλευρά. Μόλις ο κατακλυσμός αυτός ελαττώθηκε κάπως, έτρεξα προς τον φωναγωγό της μηχανής και πήρα αναφορά για την κατάσταση των μηχανών και λεβήτων. Η ατμόσφαιρα ήταν αποπνικτική και καπνοί με βαριά μυρουδιά πυρίτιδας εμπόδιζαν τη θέα, ενώ από την καπνοδόχο ξεπετάγονταν σπίθες και άσπρος καπνός με ατμούς, από το νερό που είχε πέσει στον καπνογόνο οχετό. Προχώρησα από τη δεξιά πλευρά προς το πρόστεγο για να δω μήπως υπήρχε ρήγμα στο σκάφος και στη διαδρομή μου αυτή συνάντησα τον Ανθυποπλοίαρχο Δράκαρη, που τον είχε στείλει ο κυβερνήτης να με ρωτήσει για τη γενική κατάσταση των μηχανών και την ταχύτητα που θα μπορούσαμε ν' αναπτύξουμε. Δεν είχαν περάσει παρά δύο τρία λεπτά από την έκρηξη των βομβών και ο κυβερνήτης είχε την αναφορά, ότι ήμαστε σε θέση ν' αναπτύξουμε τη μεγίστη μας ταχύτητα. Το πηδάλιο διορθώθηκε γρήγορα και το πλοίο ξανάρχισε να πλέει με μεγάλη ταχύτητα και ελιγμούς, ακολουθώντας το HURWORTH. Μας έγιναν τρεις ακόμη επιθέσεις, αλλά οι βόμβες έπεσαν σε αρκετή απόσταση χωρίς να προξενήσουν βλάβη. Στις δύο απ' αυτές μας έριξαν δέσμη βομβών και ακούστηκε καθαρά ο βόμβος των καταδουμένων αεροπλάνων, ενώ η τρίτη έγινε με μία μόνο βόμβα και δεν ακούστηκε καθόλου ο βόμβος καταδύσεως. Εκείνη τη στιγμή δεν καταλάβαμε τι ακριβώς συνέβαινε, αργότερα όμως συμπεράναμε ότι ήταν μία από τις κατευθυνόμενες βόμβες, που οι Γερμανοί είχαν αρχίσει τότε να χρησιμοποιούν και που ρίχνονταν από μεγάλο ύψος, κατευθυνόμενες προς τον στόχο με τον ασύρματο.

Στις 03:30, ενώ τα αεροπλάνα συνέχιζαν την επίμονη επίθεση τους και τα δύο Αντιτορπιλικά πλέαμε με τη μεγίστη ταχύτητα και διαρκείς ελιγμούς, χωρίς να ρίχνουμε έστω και μία βολή αφού τα αεροπλάνα ήταν αθέατα, το HURWORTH έριξε στη θάλασσα ένα καπνογόνο που άναψε και άρχισε να πετάει καπνό και φλόγες. Τα αεροπλάνα ασφαλώς υπέθεσαν ότι επρόκειτο για χτυπημένο πλοίο, εφόσον για πολλή ώρα εντόπισαν στο σημείο εκείνο την προσοχή τους και γέμισαν την περιοχή με φωτιστικά, ενώ εμείς με ταχύτητα στρέψαμε και περάσαμε ανάμεσα από δύο μικρές νησίδες βγαίνοντας προς το στενό της Κω. Όταν είχαμε βγει από τα νησάκια, είδαμε μεγάλο αριθμό φωτιστικών να πέφτουν σε δύο τρία μίλια απόσταση από την αντίθετη πλευρά και καταλάβαμε ότι μας είχαν χάσει. Η χαρά μας όμως δεν κράτησε για πολύ. Ενώ παρακολουθούσαμε με μειδίαμα τη σκηνή αυτή, τρία τέσσερα από τα μισητά αυτά αστέρια άναψαν ακριβώς από πάνω μας. Αρχίσαμε αμέσως τη συνηθισμένη δουλειά, δηλαδή τους ελιγμούς με ταχύτητα και περιμέναμε ν' ακούσουμε τον βόμβο της καταδύσεως του αεροπλάνου, αλλά κάτι τέτοιο δεν έγινε. Πιθανόν το αεροπλάνο να ήταν απ' αυτά που είχαν μοναδικό σκοπό να φωτίζουν τον στόχο, ή ίσως είχαν ήδη εξαντλήσει όλες τις βόμβες τους. Τη στιγμή εκείνη βρισκόμαστε ακριβώς στο στενότερο σημείο του διαύλου της Κω και αν προς στιγμή οι αεροπόροι αδυνατούσαν να μας επιτεθούν, ή μας είχαν χάσει, οι Τούρκοι από το φυλάκιο κοντά στο φάρο της Κεφαλούκας μας διέκριναν καλά και ασφαλώς θα είχαν παρακολουθήσει το μεγαλύτερο μέρος του σκληρού αγώνα μας με τα αθέατα αεροπλάνα. Κράκα κρακ, κράκα κρακ, ακούστηκαν από την ακτή οι κρότοι των πολυβόλων και οι σφαίρες άρχισαν να σφυρίζουν δίπλα μας και να χτυπούν στα ελάσματα των δύο πλοίων, ανοίγοντας μερικές τρύπες στα λεπτότερα απ' αυτά. Τώρα έκαναν και οι Τούρκοι με τη σειρά τους σκοποβολή επάνω μας, ίσως με τη δικαιολογία ότι πλησιάσαμε σε μικρή απόσταση από την τουρκική ακτή. Οι κρότοι των Τουρκικών πολυβόλων, σε σύγκριση με τα σφυρίγματα και τις εκρήξεις των βομβών, μας φάνηκαν σαν κελάηδημα πουλιών. Οποσδήποτε, όμως, προτιμήσαμε ν' απολαύσουμε το κελάηδημα αυτό προφυλαγμένοι... πίσω από κάποια λαμαρίνα ή άλλο εξάρτημα, που ο καθένας βρήκε κοντά του. Δεδομένου ότι η ταχύτητα μας ήταν μεγάλη, γρήγορα βρεθήκαμε έξω από την ακτίνα βολής των Τούρκων, χωρίς κανείς ευτυχώς να τραυματιστεί και στα δύο πλοία. Δεν συνέβαινε όμως πάντοτε έτσι, αφού λίγες μέρες αργότερα ένα Αγγλικό Αντιτορπιλικό είχε πέντε σοβαρά πληγωμένους στην ίδια περιοχή.

Αφού περάσαμε το στενό, δεν αντιμετωπίσαμε άλλη επίθεση και ανενόχλητοι πλεύσαμε προς τον όρμο YEDI ADALAR στο βάθος του κόλπου KERME της Τουρκικής ακτής, όπου φθάσαμε στις 06:00. Μόλις ξημέρωσε καλά σηκώσαμε και τα τέσσερα Αντιτορπιλικά άγκυρες και στις 07:22 αγκυροβολήσαμε στο βάθος του όρμου, εσωτερικά από τα νησιά YEDI ADALAR, εντελώς αθέατοι από το μέρος του πελάγους...